

## הסיבה האמיתית שבגללה לא מפונה מכל האמוניה

ברגע שיושבת מכל האמוניה ייאלץ המפעל הצפוני לסגור את שעריה. זה הפיל שמסתובב בחדר, ושכולם מתעלמים ממנו

15:57 15.05.2017 מאת: אהוד קינן

חיפה כימיקלים הציגה לבית המשפט העליון חוות דעת שכתב עבורה ירום אריאב, לשעבר מנכ"ל משרד האוצר. הוא מתאר שותפות בין חיפה כימיקלים לבין כימיקלים לישראל (כיל), להקמת מפעל לייצור אמוניה בנגב בעל כושר ייצור שנתי של 120 אלף טון אמוניה, בעלות של 350 מיליון דולר.

נתונים אלו עומדים בסתירה עם דו"ח אתוס, שקבע כי מפעל בעל כושר ייצור שנתי של 200 אלף טון אמוניה יעלה 284 מיליון דולר בלבד, וייתכן כי גם זאת הערכה מופרזת. אבל מי יתווכח עם ממשלה הלהוטה לסייע לחברים.

אריאב הסביר כי ללא אספקת אמוניה ייגרמו למשק נזקים כבדים, ולכן הממשלה חייבת לאמץ את אחת החלופות שהציע ולתת לחיפה כימיקלים את הזמן הדרוש להתארגנות. אבל בחדר הזה מסתובב פיל ענק, שאריאב וכל כותבי הדו"חות האחרים מתעלמים ממנו. חיו של המפעל הצפוני תלויים בחיו של מכל האמוניה, פשוט מכיוון שאין להם - וגם לא יכול להיות - מכל תפעולי. לכן, ברגע שיושבת מכל האמוניה, ייאלץ המפעל הצפוני לסגור את שעריה. אפילו אם תוצע למפעל הצפוני אמוניה בחינם ממקור כלשהו, הוא לא יוכל להשתמש בה בהעדרו של מכל תפעולי.

ארבע החלופות שמציג אריאב עבור תקופת הביניים הן דמיוניות ובלתי ישימות. החלופה הראשונה מבוססת על המשך השימוש במכל. אבל אריאב עצמו מודה כי המכל נמצא בבעלותה של חברת נמלי ישראל כבר מ-2007. כל הערכאות המשפטיות קבעו כי המכל הזה סיים את חיו, שהוא מסוכן לשימוש, שאין לו היתר בנייה ורישיון עסק, וכי ראוי לו שיושבת ויפורק בהקדם האפשרי.

החלופה השנייה משלימה עם השבתת המכל ומציעה להביא אונייה שתזרים אמוניה בצינור ישירות אל המפעל. קשה להעלות על הדעת כי רגולטור שפוי בישראל יקבל עליו אחריות להסדר כזה, לפיו עוגנת אניית אמוניה באופן קבוע בנמל הקישון, משמשת כמכל תפעולי צף ומהווה מטרה איכותית לכל מחבל מזדמן.

גם החלופות השלישית והרביעית לקוחות ממחוזות הדמיון: "כדי לשמור על מלאי אמוניה במפעל יירכשו 35 איזוטנקים, בקיבולת של 12.5 טון כל אחד, שיאוחסנו במתקן ממוגן במפעל בחיפה". אחסון תפעולי באיזוטנקים, או אפילו הקמתו של מכל תפעולי חדש, אינם ניתנים לביצוע. לא רק שאין להם מקום בשטח המפעל, אלא גם אין להם סיכוי לעמוד בדרישות פיקוד העורף לאחסון אמוניה. יתר על כן, אין סיכוי שחיפה כימיקלים תקבל היתר בנייה למתקן חדש על קרקע השייכת לבזן, ושהיתה אמורה כבר לשוב לבעליה החוקיים. לכן, גם הרעיונות של יבוא אמוניה מירדן, או מכל מקום אחר, אינם מציאותיים. ישאל הקורא התמים מדוע לא לאמץ את הפתרון הפשוט: העברתו של המפעל הצפוני, על

מתקניו השונים, כולל 260 עובדיו, למישור רותם - שם פועל כבר המפעל הדרומי של חיפה כימיקלים. ואולם כאן חבוי לב-לבו של המלכוד. האומדן המשוער של הוצאות ההעברה הוא מיליארד דולר. אלו לא רק עלויות פירוק המתקנים ובנייתם מחדש בדרום, אלא גם טיהור ושיקום הקרקע המזוהמת לפני החזרתה לבזן. חיפה כימיקלים אינה יכולה להשקיע סכום כזה, מכיוון שבכך תוריד את שווי החברה לאפס. אפילו בקרב גורמי הממשל יהיה קשה למצוא מתנדב שיעניק לחברה מיליארד דולר.

זהו כל הסיפור, וזו הסיבה לכך שחיפה כימיקלים מנהלת מלחמת הישרדות נואשת להארכת חייו של מכל האמוניה. במלחמה הזאת, שנועדה להרוויח זמן, כל האמצעים כשרים - כולל סיכון כל אוכלוסיית הצפון, עד שהכלב ימות או עד שהפריץ ימות, או אולי עד שהקוסם יביא להם סופרטנקר משמים, או שמישהו יסכים לקנות את החברה.

**הכותב הוא פרופסור לכימיה בטכניון, יו"ר ועדת האמוניה, נשיא החברה הישראלית לכימיה, העורך הראשי של כתב העת הישראלי לכימיה ויו"ר ועדת מקצוע הכימיה במשרד החינוך.**